

- **Ředidla** (např. bez zápachu [OMS – Odorless Mineral Spirits], terpentýn, white spirit) se v olejomalbě používají primárně k ředění barvy v raných fázích malby (tzv. „lean“ – chudší vrstvy, s nižším obsahem olejů) nebo k čištění štětců a palety. Ředidlo barvu rozpouští (snižuje viskozitu), ale samo žádný pojivý ani filmotvorný efekt nemá.
  - **Média** (např. lněný olej, oleogel, makový nebo ořechový olej, alkydová média) slouží k úpravě vlastností barvy tak, aby se dala lépe roztírat, aby získala lesk, průhlednost nebo naopak hustotu, či aby zrychlila/pomalila dobu schnutí. Média obsahují olej nebo pryskyřici (nebo kombinaci) a do jisté míry zasahují do celkové struktury malby (zvyšují „mastnost“ – tedy tuk).
-

1. Ředidla

Bez zápachu (OMS – Odorless Mineral Spirits)

- **Použití:** V raných fázích malby na ředění barvy při podmalbě nebo prvních vrstvách, také k čištění nástrojů.
- **Vlastnosti:** Oproti klasickému terpentýnu nevydává silný zápach. Není zcela bez chemických výparů, ale je to šetrnější varianta.
- **Poznámka:** Je nutné zajistit si i tak dobré větrání.

Terpentýn (Gum Turpentine)

- **Použití:** Tradiční ředidlo pro ředění barev a výrobu některých tradičních médií (např. damarový lak se rozpouští právě v terpentýnu).
- **Vlastnosti:** Má velmi intenzivní zápach, někteří malíři ho oceňují pro jeho přirozenou pryskyřičnou vůni, jiným ale vadí a může způsobovat zdravotní potíže. Je třeba používat v dobře větraných prostorách.
- **Poznámka:** Terpentýn je vysoce těkavý, snadno se odpařuje a může vyvolávat alergické reakce.

White spirit / minerální lih

- **Použití:** Běžně používaný na čištění štětců, k ředění v raných fázích.
- **Vlastnosti:** Je dostupnější a levnější než terpentýn. Má silnější zápach, ale existují i varianty “low odour” nebo “odorless”.
- **Poznámka:** Při delší expozici může způsobovat zdravotní obtíže, takže opět platí nutnost dobrého větrání.

Tip: Ředidla používejte s mírou a většinou jen v prvních vrstvách malby (podmalba, skicy). Jak se říká: „Mastné přes suché“ neboli „Fat over lean“. V prvních vrstvách lze přidat více ředidla (chudší vrstvy), postupně pak přidáváte více oleje nebo média (bohatší vrstvy).

---

2. Média

Lněný olej

- **Použití:** Nejčastěji používané médium v olejomalbě. Přidává se do barvy, zvyšuje její pružnost, sytost a vytváří mírně lesklejší povrch.
- **Vlastnosti:** Relativně rychleji zasychá (rychleji než např. makový olej) a může časem žloutnout. Žloutnutí je však běžné u všech rostlinných olejů, lněný má mírně vyšší sklon, ale v moderní produkci už to není tak výrazné.
- **Poznámka:** K dispozici je také „stand oil“ (zahuštěný lněný olej), který zvyšuje viskozitu a omezuje žloutnutí.

Ořechový olej

- **Použití:** Alternativa k lněnému oleji, často ho malíři volí kvůli menší tendenci žloutnout a kvůli jemnější vůni.
- **Vlastnosti:** Schnutí je o trochu pomalejší než u lněného oleje, takže je vhodný do detailní práce, kdy nechcete, aby barva příliš rychle zasychala.
- **Poznámka:** Uchovávejte v chladu, ořechový olej může mít kratší trvanlivost (žluknutí) oproti lněnému.

Oleogel (Oleogel, např. Rublev, Michael Harding Oleo Impasto Gel)

- **Použití:** Vytvořen smícháním oleje (lněný, případně jiný) s pyrogenním oxidem křemičitým (silicou). Výsledkem je gelové médium.
- **Vlastnosti:** Zvyšuje objem barvy, dává jí jemnou průhlednost i „tahavost“. Dobře drží tvar pro impasto, ale zároveň se dá roztírat do tenkých lazurních vrstev.
- **Poznámka:** Některé gely mají tixotropní vlastnost (při roztírání řidnou), což umožňuje malovat jak pastózně, tak lazurně.

Makový, slunečnicový, safrolový olej

- **Použití:** Tyto oleje se využívají pro specifické účely – např. makový pro běloby a světlé barvy (menší žloutnutí), safrolový je rychleschnoucí.
- **Vlastnosti:** Liší se dobou schnutí a tendencí žloutnout.
- **Poznámka:** Obecně jsou tyto alternativní oleje dražší a méně běžné než lněný.

Alkydová média

- **Použití:** Alkydová pryskyřice obsažená v těchto médiích urychluje schnutí. Vhodné pro malíře, kteří potřebují kratší čas mezi vrstvami.
  - **Vlastnosti:** Schnou opravdu rychle (během 1–2 dnů může být povrch suchý), mohou být kombinovány s olejem a barvami v různém poměru pro požadovanou viskozitu.
  - **Poznámka:** Při práci s alkydy vždy sledujte pokyny výrobce, některé mohou mít silnější zápach.
-

Jak je správně kombinovat?

1. **První fáze malby („lean layer“)**
  - Barvy můžete ředit malým množstvím ředidla. Tato vrstva je tenká, rychleji schne, je chudá na tuk (olej).
2. **Další vrstvy**
  - Postupně přidávejte do barvy více média (olej, oleogel, alkyd, apod.). Tím se zvyšuje obsah tuku a snižuje podíl ředidla. Vrstva bude pomaleji schnout, ale bude odolnější a pružnější (nebude praskat).
3. **Impasto a závěrečné úpravy**
  - Používejte hustší gelová média nebo čistý olej, pokud chcete lesklý finiš. Pro výraznou texturu sáhněte po oleogelu či impasto gelech.
4. **Závěrečná ochrana**
  - Po dokonalém proschnutí (což může být několik měsíců) lze aplikovat závěrečný lak (retušovací mezivrstvu či damarový/syntetický lak).

Důležitá zásada: „Fat over lean“ – v dalších vrstvách používejte více oleje (mastnější médium), abyste předešli popraskání malby. První vrstvy by měly mít více ředidla (méně oleje), vrstvy nahoře více oleje (méně ředidla).

Shrnutí

- **Ředidla** zajišťují rozpouštění a zfluidnění barvy, používají se především v úvodních fázích nebo pro čištění.
- **Média** obsahují oleje (případně pryskyřice či gely) a mění charakteristiku barvy: prodlužují či zkracují dobu schnutí, zvyšují lesk, kryvost, průhlednost a ovlivňují texturu.

Správná kombinace ředidel a médií vám umožní dosáhnout požadovaného efektu, od tenké lazury až po pastózní tahy, a zároveň zajistí stabilitu a dlouhou životnost obrazu.

www.matejakart.com

